

Out of Africa

- Basenjien er en afrikansk jagthund, som har været en uvurderlig hjælper for menneskene i tusindvis af år, fortæller Camilla Nørgaard, basenji-ejer og zoolog. - Det er en ganske gammel type hund, som er afbildet i Libyen og Sudan på hulemalerier, der kan dateres helt tilbage til 6000 år f.kr. Samme hund er fundet i graveringer i Egypten fra 3000 år f.kr. De afbildede hunde har helt tydeligt basenjiens karakteristiske udseende: den kvadratiske krop, krøllen på halen, rynkerne i panden og de oprejste ører.

Basenjien er en af de aller ældste hunderecer, man kender til. Hunde, der er stort set identiske med vor tids basenji, er afbildet på hulemalerier fra ca. 3000 år f.kr.

- Man ved, at basenjien alle dage har været tilknyttet pygmæerne i regnskovsbæltet, som løber tværs over Afrika omkring Ækvator. Den dag i dag bruges hundene stadig til jagt, omend det er i begrænset omfang, eftersom pygmæerne er faldet drastisk i antal.

En sej jæger

- Basenjien jager på synet og næsen og bruges til jagt på alt fra antiloper til leoparder, fortsætter Camilla Nørgaard. - Hundene jager enten i flok, hvor de finder og fastholder byttet, indtil jægerne når frem og

Den afrikanske hunderace basenji har sin oprindelse hos pygmæerne

■ Tekst og foto: Wiegarden/Tine Luther

dræber det, eller også går en jæger alene med en enkelt hund, som driver byttet frem til ham. Nogle jægere spænder store net udover et område og får hundene til at drive vildtet ind i nettene.

Hundene får spændt en træklokke om halsen, så jægerne kan høre, hvor de er. Hvis der bliver stille, kan jægerne regne med, at hundene har fundet et bytte. Er det noget, hundene skal snige sig nærmere ind på, stopper jægerne græs i klokkerne, så larmen ikke skræmmer byttet væk i tiden.

- Udover den deciderede jagt, hvor vildtet drives frem eller fastholdes, siges det også, at basenjierne bruges til at opspore eksempelvis antilopekalve, som er lige til at tage for jægerne, og de fanger selv småvildt som harer med lethed.

Kom bare an!

- De gode basenjier – altså de gode jagthunde – har altid været i høj kurs hos pygmæerne. Historier fortæller, at mangt en jæger godt ville sælge sin kone, men sin gode hund ville han ikke slippe for nogen pris! Disse gode hunde har pygmæerne altid passet godt på, mens de mindre duelige stort set har måttet klare sig selv. De har levet forholdsvis vildt og selv skaffet sig føden. Når der er knaphed på føde, bliver basenjien selv en del af fødekæden. Naturen er jo hård, så det er kun de stærkeste hunde, der har kunnet overleve, hvilket naturligvis har skabt en race, som både

Basenjien er en motionskrævende race, der holder af at bevæge sig frit.

- Basenjien er en tidskrævende race, der skal socialiseres fra første færd. Gør man det rigtigt, får man en utrolig velafbalanceret hund – og en fantastisk ven, siger Camilla Nørgaard.

fysisk og psykisk er ganske stærk. Visse steder hos andre stammer, der har adopteret basenjien, har den dog levet tættere sammen med mennesket og haft status som en form for familiedyr.

- Basenjierne har ikke fungeret som egentlige vagthunde. Når det gælder farligt vildt, er de dog dygtige til at holde de uønskede elementer på afstand. En pygmæ, som hjælper til i en afrikansk dyrepark, har berettet om, hvordan hans basenjitæve har holdt en leopard stangen. Han vidste, at tæven skulle have hvalpe, og da hun havde været borte nogle dage, gik han ud for at finde hende. Han fandt hende med de nyfødte hvalpe i en hule, hvor en leopard havde indfundet sig. Da manden dukkede op, gik den efter ham, men tæven gik frem og jog det cirka tre gange så store dyr væk. Historien vidner om, hvor psykisk stærk en hund, vi har med at gøre.

Ud af bushen

- De første egentlige beskrivelser, man kender af basenjien, er udformet af en europæisk forsker i 1870. Men først sidst i 1930'erne importerede man de første eksemplarer. Det var englændere, der havde været i Afrika og forelsket sig i racen, som nu hjembragte hundene. Nogle af dem blev udstillet på den store, kendte hundeudstilling Crufts, andre kom til zoologisk have i Paris for siden at rejse videre til Berlins zoo. I forbindelse med en udstilling om pygmæer i New York på samme tid viste man en udstoppet basenji som et kuriosum.

- Desværre kunne de eksporterede basenjier ikke overleve i Europa, eftersom de blev angrebet af hundesyge og andre sygdomme, man ikke havde i Afrika, og som de derfor ikke var immune overfor.

- Cirka tyve år senere hentede den engelske dame Tudor-Williams en ny sending basenjier hjem til England. Hun og en snæver kreds omkring hende avlede på disse hunde, og det er de omkring 20 eksemplarer, de havde, der ligger til grund for den basenjistand, vi har i Europa i dag.

En misforstået hund

- Den første engelske avl var temmelig præget af linjeavl, hvor hundene var mere i familie med hinanden, end de burde være. Alligevel skete der forbavsende lidt ved det.

En del af årsagen til, at det gik okay, mener jeg, skyldes, at racen er så kernesund, fordi den er skabt af den barske natur og ikke indeholder nogen som helst menneskeskabte egenskaber. Englænderne fik fat i en rigtig naturhund, som mennesket ikke gennem historien har forsøgt at forædle eller forandre gennem målrettet avl.

- Selvom basenjien stadig er en meget sund race, skal vi ikke fornægte, at der imellem optræder enkelte tilfælde af nyresygdomme, øjenssygdomme, skjoldbruskkirteldysfunktioner og HD. For at undgå at sygdommene begynder at optræde oftere, er det vigtigt, at vi undgår mere linjeavl. Det blev der flere muligheder for i 1980'erne, da der kom nyt blod fra Afrika til USA og England. Det var et stort arbejde at få disse hunde ind i avlen. Først skulle velegnede eksemplarer opstøves, og så skulle de igennem en racegodkendelsesproces, hvilket ikke er helt lige til.

- I 1958 kom den første basenji til Danmark. De sidste år er der registreret ca. 20-45 nye hunde årligt hos DKK. Udviklingen er gået langsomt i og med, at racen gennem lang tid desværre har været upopulær, fordi den er blevet misforstået. Den er landet i hænderne på folk, der ikke har forstået dens psyke og atypiske signaler. Når en basenji misforstås, så kan den blive hidsig

og destruktiv i hjemmet – og upopulær. Forstår man derimod, hvad man har i hænderne, er det efter min mening en skøn hund.

Sin helt egen lyd

- Basenjien kan ikke gå som andre hunde, fortæller Camilla Nørgaard. - I stedet har den en slags kraftig brægen, man ikke kender fra andre dyr, og som faktisk kan være ret skræmmende. Sammen med de almindelige advarselstegn såsom blotning af tænder, knurren og rejsen børster bruges lyden til at skræmme potentielle fjender væk med. Bræget, der kommer helt nede fra struben, er dog ikke kun et advarselssignal – basenjien bruger det også, når den bare er ivrig. Her lyder det som en jodlen eller et hilsende baroo. I disse tilfælde bliver den desværre ofte misforstået af mennesker, som tror, at den er aggressiv. Det er også en stolt hund, der udstråler autoritet, så når den stiller sig op og bræger, kan den godt virke voldsom, selvom den jo ikke er særlig stor. Udover at skræmme mennesker og andre dyr, kan det godt virke vældig provokerende på visse hunde. Basenjien stiller sig dog ikke op og bræger overfor en hvilken som helst hund – den kender sine grænser og går uden om hunde, der er ☺

- Basenjen er en stolt race med en selvsikker udstråling, fastslår Camilla Nørgaard, der her ses med Chifuma (kaldet Blixen).

større end den selv. Hvis den ikke skal have noget klinket, går den sin vej, men den lægger ikke hale og ører som andre hunde. Den vandrer lige så stolt af, og også denne adfærd kan virke provokerende på nogle hunde. Derfor er en tidlig socialisering meget vigtig, så basenjen lærer det gængse hundesprog.

Speciel brunstperiode

- En anden ting, der er speciel for basenjen, er, at både hanner og tæver har en decideret brunstperiode, der falder sidst på efteråret. Tæverne kommer normalt kun i løbetid én gang om året, og naturen har indrettet det så snildt, at hannerne har deres brunstperiode på to-tre måneder i samme periode, som tævernes løbetid falder. Det er jo ganske nemt, at tæverne kun har den ene løbetid, men det kan være noget besværligt med hannernes brunstperiode. Den indtræder og ophører gerne fra den ene dag til den anden, og hunden er faktisk temmelig forandret i den tid, brunsten varer. Lydigheden går fløjten, indtil den finder sig den tæve, den har lugtet. Til gengæld døjer man ikke med de sædvanlige hanhunde-problemer resten af året. Da er basenjehannerne ret så ligeglade med alt, der hedder tæver.

Kan ikke spises af med små gåture

- Basenjen er ikke en hund, der kan spises af med en lille daglig gåtur i snor, fastslår Camilla Nørgaard. - Det er en hund, der virkelig kræver noget. Helt fra den er lille skal den arbejdes med - den skal stilles opgaver og have masser af motion.

- Nogle mener, at man ikke kan slippe en basenji løs - hverken alene eller sammen med andre hunde. Det praktiserer jeg dog selv med succes hver eneste dag, og jeg kender mange andre basenjiejere, som gør det samme. Er hunden socialiseret og trænet ordentligt, fra den er lille, er det ikke noget problem. Efter min mening bør en hund med en baggrund som basenjiens have mulighed for at udfolde sig fysisk frit. Dog skal man - som ved færdigen med alle andre jagthunde -

tage højde for et udpræget jagtinstinkt, når man er ude i naturen. - Basenjen bliver brugt til forskellige sportsgrene. Væddeløb og lure coursing (væddeløb i terrænet) er en yndet sport. De fleste basenjer synes, det er sjovt, og de får virkelig gaset af. Især i Sverige og USA bruges de også til lydighedskonkurrencer. Fordi racen er så hurtig og ferm, er den også god til agiliti, selvom det ikke er så udbredt.

- En anden god måde at beskæftige basenjen på er at lade den bruge god tid på at spise. I stedet for at fylde en madskål, som den har tømt på to minutter, kan man give den noget med knogler i - f.eks. en hel kanin, et kyllingskrog eller daggamle kyllinger, som man køber hos dyrehandlere.

Indlæringsmetoden er vigtig

- Når man arbejder med en basenji, er det vigtigt, at man sørger for at bruge positive indlæringsmetoder såsom klikkertræning, siger Camilla Nørgaard. - Så er det muligt at nå rigtig langt med den lydighedsmæssigt. Hvis man derimod bruger de gammeldags tvangsmetoder, kan basenjen blive rigtig irriterende at have med at gøre. Den er meget stædig og fjører ikke en hård fører - den sætter sig bare ned på enden og glør og nægter at udføre øvelserne.

- Sætter man sig ordentligt ind i basenjiens psyke og træner på en måde, der passer til den, er racen let at opdrage, og så får man en rolig og meget velafbalanceret hund. Man kan faktisk sammenligne basenjiens psyke med kattens. Det er en stolt hund, der hviler i sig selv og har en klar mening om, hvad man kan byde den.

- Basenjen er intelligent og lærenem, når man tager den på den rigtige måde. Den er sjov og lærer nemt tricks. Min hund har selv lært sig et: Når vi skåler ved bordet, stikker den poten i vejret. Det er der som regel en af gæsterne, der ikke kan stå for, og så falder der jo en godbid af.

- I forhold til fremmede er basenjen ikke reserveret, men den er ikke så interesseret. Den hilser, og så er den ikke længere. Vagthund er den bestemt ikke. Den knytter sig tæt til sin familie, som den er meget kærlig overfor. Andre dyr - som f.eks. katte går den også fint i spænd med.

Udover den rød/hvide-farvevariant findes basenjen findes i disse andre farver:

Sort/hvid

3-farvet, rød/hvid/sort

Lysbrindlet

Mørkbrindlet